

Sygn.akt III AUa 653/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SA Teresa Suchcicka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 lutego 2018 r. w B.

sprawy z odwołania L. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie wartości kapitału początkowego

na skutek apelacji wnioskodawczyni L. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 lipca 2017 r. sygn. akt IV U 696/17

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 24 marca 2017 roku w ten sposób, że uwzględnia do wartości kapitału początkowego L. S. jako okres nieskładkowy okres nauki w szkole wyższej od 1 października 1976 roku do 30 września 1977 roku.

SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka

Sygn. akt III AUa 653/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 24 marca 2017 r., wydaną na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 887) odmówił L. S. ponownego ustalenia kapitału początkowego. Organ rentowy uznał, że nie można zaliczyć do okresów nieskładkowych okresu studiów wyższych na Wydziale Zootechnicznym, gdyż wnioskodawczyni została skreślona z listy studentów.

W odwołaniu od tej decyzji L. S. wskazała, że zaliczono jej rok studiów wyższych na Wydziale Zootechnicznym w formie stacjonarnej, gdyż przyjęto ją na drugi rok pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O., które ukończyła. Domagała się zmiany zaskarżonej decyzji i ponownego ustalenia kapitału początkowego poprzez zaliczenie okresu studiów.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 21 lipca 2017 r. odwołanie oddalił. Sąd ten ustalił, że 2 marca 2004 r. L. S. (ur. (...)), złożyła wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Organ rentowy decyzją z 6 marca 2007 r. ustalił wartość jej kapitału początkowego na 98.549,77 zł, zaś kolejnymi decyzjami z 29 stycznia 2016 r. i 1 lutego 2016 r. - ponownie ustalił kapitał początkowy odwołującej odpowiednio na kwoty: 99.316,80 zł i 106.360,10 zł.

W dniu 30 grudnia 2016 r. odwołująca wniosła o zaliczenie do wysokości kapitału początkowego okresu studiów. Do wniosku dołączyła zaświadczenie z (...) w O. z 2 lutego 2017 r., z którego wynika, że 9 października 1984 r. została przyjęta na II rok studiów magisterskich w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej realizowanych na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O.. Termin ukończenia studiów planowano na 30 września 1987 r. Egzamin dyplomowy ubezpieczona złożyła 15 stycznia 1988 r. Programowy czas trwania studiów to 4 lata. W tym czasie skarżąca pozostawała w zatrudnieniu jako kierownik świetlicy w Szkole Podstawowej w P. i nauczyciel w Szkole Podstawowej w P. (od 15 września 1981 r. do 31 sierpnia 1989 r.). Nadto z zaświadczenia (...) (...) - (...) w O. z 23 lutego 2017 r. wynikało, że wnioskodawczyni w okresie od 1 października 1976 r. do 27 lutego 1979 r. była studentem Wydziału Zootechnicznego Akademii Rolniczo - (...) w O., w tym: rok akademicki 1976/1977 - 1 rok studiów dziennych zaliczyła; rok akademicki 1977/1978 - wpis na II rok studiów dziennych, 12 kwietnia 1978 r. przeniesienie na II rok studiów zaocznych; 27 lutego 1979 r. - skreślenie z listy studentów.

Oceniając stan faktyczny sprawy Sąd Okręgowy odwołał się do przepisów art. 174 ust. 1-3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazujących zasady ustalania kapitału początkowego. W myśl art. 7 pkt. 9 ustawy, okresem nieskładkowym jest okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, w wymiarze określonym w programie studiów. Wnioskodawczyni domagała się uwzględnienia przy wyliczaniu wartości jej kapitału początkowego okresu studiów w latach: 1976-1978 jako okresów nieskładkowych. Bezsposornie odwołująca odbyła studia wyższe na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O. w okresie od 9 października 1984 r. do 30 września 1987 r. uzyskując dyplom ich ukończenia i tytuł magistra. Program studiów zakładał 4-letni okres nauki, jednakże skarżąca została przyjęta na II rok studiów magisterskich, bowiem uwzględniono jej naukę w okresie od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r. na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczo- (...) w O. na I roku studiów. Skrócenie okresu nauki w Wyższej Szkole (...) nastąpiło dlatego, że wnioskodawczyni zaliczyła I rok studiów na innym kierunku. Przyczyną nieukończenia przez wnioskodawczynię studiów na Wydziale Zoologicznym Akademii Rolniczo - (...) było skreślenie jej 27 lutego 1979 r. z listy studentów.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że spór dotyczył kwestii, czy do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawczyni możliwe jest zaliczenie okresu studiów w szkole wyższej w latach: 1976-1978. Fakt, że wnioskodawczyni odbywała naukę w szkole wyższej na dwóch wydziałach różnych uczelni, nie stanowiłyby - co do zasady - przeszkody do uwzględnienia w wysokości kapitału początkowego okresu tej nauki w wymiarze określonym w programie studiów, które ukończyła. Sformułowanie zawarte w art. 7 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie oznacza bowiem, że musi to być nauka od początku do końca na tym samym wydziale szkoły wyższej. Sąd Okręgowy zwrócił jednak uwagę na to, że okres nauki na dwóch uczelniach tj. od 1 października 1976 r. do 27 lutego 1979 r. na Wydziale Zootechnicznym i od 9 października 1984 r. do 30 września 1987 r. na Wydziale Pedagogicznym, przerwany był okresami zatrudnienia w charakterze kierownika świetlicy w Szkole Podstawowej w P. i nauczyciela w Szkole Podstawowej w P. od 15 września 1981 r. do 31 sierpnia 1989 r. Okres ten został uwzględniony jako okres składkowy w stażu ubezpieczeniowym wnioskodawczyni, co jest zgodne z normą wynikającą z art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nakazującą, w razie zbiegania się w czasie przy ustalaniu prawa do świadczeń okresów składkowych, nieskładkowych i uzupełniających, uwzględnianie okresu korzystniejszego. Przy zbiegu okresów składkowych z okresami nieskładkowymi korzystniejszy jest okres składkowy, który jest uwzględniany w całości. Natomiast zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury i renty (kapitału początkowego) oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się jedynie w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Według zaświadczenia z 2 lutego 2017 r. (...) (...) - (...) w O., programowy czas trwania studiów skarżącej na Wydziale Pedagogicznym (...) w O. wynosił 4 lata. Okresy studiów na obu uczelniach obejmowały okresy: od 1 października 1976

r. do 30 września 1977 r. tj. ponad 1 rok, oraz od 9 października 1984 r. do 30 września 1987 r., tj. 3 lata, czyli łącznie ponad 4 lata. Przekraczały zatem programowy okres studiów, który można doliczyć do stażu jako nieskładkowy na podstawie art. 7 ust. 9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Nadto okresy te „nakładały się” na okresy składkowe pracy pedagogicznej w Szkołach Podstawowych w P. i P.. Zatem korzystniejsze dla ubezpieczonej było uwzględnienie ich do stażu jako okresu pracy na podstawie stosunku pracy. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniosła L. S.. Zarzuciła niezgodne z prawem niezaliczenie do wartości kapitału początkowego okresu studiów od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r. Wniosła o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie tego okresu przy ustalaniu wartości kapitału początkowego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji ZUS z 24 marca 2017 r. poprzez uwzględnienie do wartości kapitału początkowego L. S. okresu nauki w szkole wyższej od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r., jako okresu nieskładkowego.

Poza sporem pozostawało, że L. S. w okresie od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r. studiowała na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczo - (...) w O. i ukończyła I rok tych studiów. W kolejnym roku akademickim (...) została wpisana na II rok studiów dziennych, a następnie z dniem 12 kwietnia 1978 r. została przeniesiona na II rok studiów zaocznych. Z dniem 27 lutego 1979 r. wnioskodawczyni została skreślona z listy studentów. Tym samym, ukończyła jedynie I rok studiów na tym Wydziale (zaświadczenie z (...) (...) - (...) w O. Wydziału Bioinżynierii (...) z 23 lutego 2017 r., k. 45 akt ZUS z wniosku o emeryturę). W dniu 9 października 1984 r. L. S. została przyjęta na II rok studiów magisterskich na kierunku pedagogika opiekuńczo-wychowawcza na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O.. Planowany termin ukończenia tych studiów przypadął 30 września 1987 r., zaś programowy czas ich trwania wynosił 4 lata (zaświadczenie z (...) (...) - (...) w O. Wydziału Nauk Społecznych z 2 lutego 2017 r., k. 43 akt ZUS z wniosku o emeryturę).

L. S. wykazywała w sprawie niniejszej, że ze względu na ukończenie spornego okresu studiów od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r. (I rok studiów na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczo- (...) w O.) została przyjęta na II rok studiów magisterskich na kierunku pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O., które to studia rozpoczęła od 9 października 1984 r., a ukończyła 30 września 1987 r. Okres I roku studiów na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczo (...) nie został jednak zaliczony do wartości jej kapitału początkowego jako okres nieskładkowy, ponieważ wnioskodawczyni nie ukończyła tych studiów, zaś w latach 1981 – 1989 pozostawała w zatrudnieniu, zatem to okres zatrudnienia (okres składkowy) został zaliczony jako korzystniejszy od okresu odbywania studiów (okresu nieskładkowego).

Zgodnie z treścią art. 7 pkt 9 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za okres nieskładkowy uważany jest okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, w wymiarze określonym w programie studiów. Analizując treść ww. przepisu należy zauważyć, iż określa on konkretne cechy okresu nieskładkowego, jakim jest okres nauki w szkole wyższej. Przepis ten umożliwia uznanie za okres nieskładkowy okresu nauki na jednym kierunku, jako warunek wskazuje ukończenie tej nauki oraz precyzuje, że okres ten zostaje uwzględniony w wymiarze określonym w programie studiów. Zatem jako okres nieskładkowy uznany powinien być okres studiów wnioskodawczyni na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O. (jako okres nauki na jednym kierunku, ukończony przez ubezpieczoną), w wymiarze określonym w programie tych studiów.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w kontekście stanu faktycznego niniejszej sprawy, sformułowanie zawarte w art. 7 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie oznacza, że nauka powinna być od początku do końca odbywana na tym samym wydziale szkoły wyższej. Należy podzielić stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 13 maja 2016 r., sygn. III AUa 27/16 zgodnie z którym fakt, iż wnioskodawca

odbywał naukę w szkole wyższej na dwóch wydziałach różnych uczelni, nie stanowiłby - co do zasady - przeszkody do uwzględnienia w wysokości jego emerytury okresu tej nauki w wymiarze określonym w programie studiów, które ukończył. Sformułowanie zawarte w art. 7 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie oznacza bowiem, że musi to być nauka od początku do końca na tym samym wydziale szkoły wyższej. Ograniczenie możliwości uwzględnienia studiów na jednym tylko kierunku dotyczy osób, które ukończyły naukę na dwóch i więcej kierunkach.

Należy mieć na uwadze, że nauka podjęta przez wnioskodawczynię w Wyższej Szkole (...) w O. stanowiła niejako kontynuację nauki na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczo- (...) w O.. Okres studiów skarżącej został skrócony z uwagi na ukończenie I roku studiów w innej szkole wyższej. W przypadku zatem, gdyby skarżąca nie uczęszczała do Akademii Rolniczo- (...) w O. w okresie od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r., musiałby rozpocząć studia w Wyższej Szkole (...) w O. od I semestru i wówczas do jej okresów nieskładkowych uwzględnieniu mogłby podlegać cały, 4 – letni okres ukończonych przez nią studiów.

Skoro zatem nauka wnioskodawczynie w dwóch różnych szkołach wyższych doprowadziła do ukończenia studiów tylko na jednym kierunku, czyli studiów na kierunku pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O., to okres ten, wraz z okresem nauki na Akademii Rolniczo- (...) w O. (który został zaliczony do okresu studiów ukończonych przez wnioskodawczynię), powinien być traktowany na potrzeby ustalania wartości kapitału początkowego jako jeden łączny okres nauki w szkole wyższej, w wymiarze określonym w programie studiów, które zostały ukończone.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, treść art. 7 pkt 9 ww. ustawy pozwala więc na uznanie za okres nieskładkowy okresu ukończonych przez wnioskodawczynię studiów w wymiarze określonym w programie tych studiów, tj. 4 lat. Studia na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O. trwały w przypadku wnioskodawczynie jedynie 2 lata, 11 miesięcy i 21 dni (od 9 października 1984 r. do 30 września 1987 r.), natomiast na Wydziale Zootechnicznym - 1 rok (od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r.). Jak wynika z informacji nadesłanej przez Wyższą Szkołę (...), program studiów obejmował 4 lata. Zatem, uwzględnienie obu tych okresów powoduje, że nieskładkowy okres nauki w szkole wyższej nie przekroczy 4 lat.

W sprawie nie można jednak pomijać okoliczności, iż w okresie od 15 września 1981 r. do 31 sierpnia 1989 r. skarżąca była zatrudniona w Gminnym Zespole (...) w P. na stanowiskach kierownika świetlicy w Szkole Podstawowej w P. oraz nauczyciela w Szkole Podstawowej w P. (świadcstwo pracy, k. 5 akt ZUS z wniosku o ustalenie kapitału początkowego). Okres ten, jako okres składkowy został uwzględniony przy ustalaniu wartości kapitału początkowego (k. 18, k. 27, k. 38 ww. akt ZUS). Z okresem tym pokrywa się okres nauki na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły (...) w O. od 9 października 1984 r. do 30 września 1987 r. Zgodnie zaś z art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli okresy, o których mowa w art. 6, 7 i 10, zbiegają się w czasie, przy ustalaniu prawa do świadczeń określonych w ustawie uwzględnia się okres korzystniejszy. Z uwagi na treść art. 5 ust. 2 tej ustawy, korzystniejszy jest natomiast okres składkowy. W myśl tego przepisu przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Okresy składkowe podlegają natomiast uwzględnieniu w całości.

W konsekwencji powyższego, do wartości kapitału początkowego wnioskodawczynie okres nauki w szkole wyższej od 9 października 1984 r. do 30 września 1987 r. w związku z tym, że zbiegał się w czasie z okresem zatrudnienia, został prawidłowo przez organ rentowy uwzględniony jako okres składkowy. Ograniczenie wynikające z art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie dotyczy natomiast okresu od 1 października 1976 r. do 30 września 1977 r., który nie pokrywał się w czasie z żadnym innym okresem składkowym, czy nieskładkowym. Tym samym, w ocenie Sądu Apelacyjnego istnieją podstawy do uwzględnienia go przy obliczaniu wartości kapitału początkowego L. S., jako integralnej części okresu nieskładkowego, jakim jest okres nauki w szkole wyższej, na podstawie art. 7 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka